

Ministerieel besluit houdende bescherming als monument van woningen uit het beginwerk (1973-1981) van architect Jo Crepain te Kapellen

VLAAMS MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR, INBURGERING,
TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, I, 7 ;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010 en 7 juli 2010 ;

Gelet op de behandeling van de uitgebrachte adviezen en ingediende bezwaren door het agentschap Ruimte en Erfgoed, afdeling Antwerpen op 02 november 2010 zoals voorgelegd aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen ;

Gelet op het advies van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen van 4 november 2010,

BESLUIT :

Artikel 1. Wordt beschermd, overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006 en 27 maart 2009 :

Wegens de historische, meer bepaald de architectuurhistorische, de artistieke en de sociaal-culturele waarde:

- als monument

Woning met kapperszaak Roels, 1973-1974, Kapellen, Hoevensebaan nr. 87;
bekend ten kadaster : Kapellen, 2de afdeling, sectie F, perceelnummer 108K.

Appartementsgebouw De Schutter, 1976-1979, Kapellen, Engelselei 50;
bekend ten kadaster : Kapellen, 2de afdeling, sectie E, perceelnummer 308K6.

Woningen Bruynincks-Meyvis-Nys, 1978-1980, Kapellen, Philippe Spethstraat 120-122-124;
bekend ten kadaster : Kapellen, 2de afdeling, sectie H, perceelnummers 125K7, 125L7, 125M7.

Art.2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

De *historische*, meer bepaald de *architectuurhistorische* waarde:

Deze werken uit de beginperiode (1973-1981) van architect Jo Crepain (1950-2008) hebben hun betekenis als interessante voorbeelden van de diverse ontwikkelingen binnen de moderne woning- en appartementsbouw in de jaren 1970 in Vlaanderen. Dit beginwerk getuigt van de toenmalige architectuurevolutie, een periode waarin de architectuur en haar modellen in vraag gesteld werden, nieuwe perspectieven ontstonden en een aantal sterke individuen een moderne architectuurtaal, gestaafd door een nieuwe visie omtrent bouwen en wonen, wisten te ontwikkelen. De geselecteerde woningen zijn gaaf bewaard en brengen de voornaamste krachtlijnen van Crepains vroege werk in kaart. Zijn architectuur getuigt van heterogene referenties - gaande van het 'Raumplan' van Adolf Loos, de split-level van Le Corbusier, het licht van Horta, het brutalisme/constructivisme, het beginwerk van Bob Van Reeth,... tot streekeigen, traditionele modellen en elementen- die geïntegreerd worden in persoonlijke, krachtige bouwprojecten. De architectuur toont een constante kwaliteit met grote aandacht voor de schaal en verhouding van de volumes en ruimtes. Kenmerkend voor deze periode is het intens experimenteren met de typologie van de rijwoning, de dynamische planopbouw met split-levels, onverwachte overgangen en doorkijkjes, de complexe geometrie, de aandacht voor de lichtinval, de belangrijke positie van de trap, het duidelijk zichtbaar laten van van elkaar gescheiden bouwmaterialen (betonsteen, zichtbeton, staal, hout) en het benadrukken van bepaalde details zoals o.m. de haard, het rookkanaal, het huisnummer.

De *woning Roels* (1973-1974), is de eerste realisatie van architect Jo Crepain waarvoor hij, omwille van de belangrijke bijdrage in de evolutie van het rijhuis, reeds de Robert Maskensprijs ontving (1974). De woning en zijn veelzeggende ontwerp tonen Crepains gevoel voor het architecturale uitgangspunt waarmee hij graag de confrontatie aanging en zijn intens experimenteren met en uitdiepen van het type van de rijwoning. Binnen het compacte volume van een smalle rijwoning weet hij op een weloverwogen manier alle functies (wonen en werken) en het gevoel van licht, lucht en ruimte te comprimeren. In het ruwe kader van betonsteen en zichtbeton brengen de binneninrichting en het vast meubilair (grenenhout of geschilderde spaanderplaat) naar ontwerp van Steven Stals kleur, warmte en verfijning. Deze elementen liggen volledig in de lijn van de architectuur en maken integrerend deel uit van de woning en haar compositie.

Het *appartementsgebouw De Schutter* (1976/1977-1979), in 1981 bekroond met de Baksteenprijs, is het eerste project waarin, met het oog op een 'naadloze inpassing in het straatbeeld' geen betonsteen maar rode baksteen wordt gebruikt als gevelsteen. De complexe geometrie en het 'organische plan' van het voorafgaande werk wijkt hier meer voor een architectuur die rustiger en evenwichtiger oogt, die bepaald wordt door een

geslaagde synthese van een moderne woordenschat en streekeigen referenties. De terugkeer naar het traditionele idioom, naar historische typologieën manifesteert zich in de massieve en solide volumes, de symmetrische opbouw, de verticale ritmering en de zuiverheid van het geometrische basisraster. Zo deelt de straatnis het gebouw op in twee identieke spiegelende delen, wat nogmaals in de voorgevel versterkt wordt waar de gevelpartijen links en rechts van de nis op hun beurt nog eens in twee spiegelende helften worden opgedeeld. De onafhankelijkheid van de woningen, de originaliteit en het belang van de ruimtelijke organisatie, het uitdiepen van details en de kwaliteit van de binneninrichting waarbij het vaste meubilair deel uitmaakt van de compositie zijn te waarderen aspecten van dit gebouw.

Binnen de beperkte context van een rijbebouwing ontwerpt architect Jo Crepain in de Philip Spethstraat te Kapellen een zogenaamde "*driegroepswoning Bruynincks-Meyvis (voorheen Crepain)-Nys* (1978-1980), drie semi-identieke woningen, geschoeid op eenzelfde gevelconcept, basisplan en snede, en met onderling verbonden tuinen. De structuur en het uitzicht van de identieke voorgevels is bepaald vanuit het zoeken naar een 'verzoening' tussen de geldende bouwvoorschriften en een moderne architectuurtaal waar hij streekeigen of traditionele elementen inbrengt. De volumes zijn volledig opgetrokken in betonsteen, roze voor de 'super'structuur met een evenwijdige kolommengalerij en de straatgevels in de baksteenrode straat, grijze voor de rest. Achteraan zijn de open achtergevels uitgewerkt door uit individuele behoeften gegroeide glazen uitbouwen, verwijzend naar de Vlaamse volkswoningtraditie. Binnen zorgen split-levels en variërende plafondhoogtes voor een maximale oppervlaktebenutting, een optimale ruimtewerking en een verscheidenheid aan ruimtelijke sferen die overeenstemmen met het tijdsverloop en de activiteiten van het huiselijke leven.

De artistieke waarde:

In deze woningen ontwikkelt architect Jo Crepain een concept waarbij constructie, vorm en beeld niet apart bedacht zijn, maar wel vanuit een precieze samenhang: niet alléén de constructieve logica is belangrijk, maar evenzeer de beeldende, vormelijke en associatieve mogelijkheden en zeggingskracht ervan. De 'gedynamiseerde' planindeling gekenmerkt door een vernuftig spel van vloerniveaus, doorkijkjes, licht dat via het dak in de woning doordringt, onverwachte overgangen, open en gesloten delen,... schept niet één beeld maar vele beelden en maakt van het be-wonen, van de ruimtelijke perceptie tevens een gevoelsmatige, artistieke beleving. Door het banale te 'monumentaliseren' worden bepaalde details bijzonder en krijgen zij een 'poëzie' die het louter functionele overstijgt. In het geval van de woning Roels en appartementsgebouw De Schutter wordt deze artistieke meerwaarde nog versterkt door de aanwezigheid van de door Steven Stals ontworpen binneninrichting en vast meubilair die integrerend deel uitmaken van de compositie.

De sociaal-culturele waarde:

Deze bouwprojecten van architect Jo Crepain zijn illustratief voor de diverse ontwikkelingen binnen en het denken over het individuele wonen in de jaren 1970 in Vlaanderen. In die periode waarin de architectuur en haar modellen in vraag gesteld werden, experimenteerden een aantal sterke individuen met een nieuwe architectuurtaal, een nieuwe visie omtrent bouwen en wonen waarmee zij een niet te onderschatten invloed gehad hebben op volgende generaties. De zogenaamde 'driegroepswoning' Bruynincks-Meyvis-Nys gaat terug op een aanvankelijk omvangrijker

opgevat -maar nooit gerealiseerd- project, gestuurd vanuit het idealistische geloof in een architectuur als 'middel tot socialisatie': met meerdere gezinnen werd gekozen voor een op Nederlandse voorbeelden gebaseerd 'gezamenlijk wooncomplex' bestaande uit privé-delen en een aantal gemeenschappelijke voorzieningen. Deze droom over 'leven in gemeenschap' bleef na een aantal onoverkomelijke beslommeringen weliswaar beperkt tot de realisatie van drie aparte rijwoningen met gedeelde tuinen, tuinhok en -gerief. Ook bij het appartementsgebouw De Schutter is het boven het straatniveau gelegen inkompleintje, bedoeld als ontmoetingsplaats voor de bewoners, een referentie aan Nederlandse voorbeelden van 'gemeenschapswonen'.

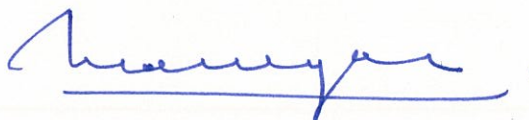
Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009 en 4 december 2009 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009 en 11 januari 2010).

Brussel,

19 JAN. 2011

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS